

Overkill

❖ Bert Determann
 ❖ Hoofd bedrijfsvoering
 Rotterdamse Schouwburg
 ❖ Eigenaar Vorm & Decor
 ❖ Lid Executive Committee
 en Technology Commis-
 sion van OISTAT

Dit is de vierde in een serie columns over Nederland en het buitenland.

Het zijn roerige tijden in de aanloop naar het nieuwe Kunstenplan. Hoewel de politiek als een kind dat zijn interesse in een stuk speelgoed heeft verloren alweer druk doende is met allerlei nieuwe kortetermijnplannen, rollen de golven die zij heeft veroorzaakt in volle hevigheid door. Gezelschappen, orkesten en musea moeten sterk bezuinigen of zelfs stoppen. Productiehuizen worden rigoureuus opgeheven. Schouwburgen worden fors gekort. Fusies van appels met peren zijn realiteit. Waar elders bij reorganisaties de kost voor de baat kan gaan mits er een goed plan ligt (reorganisaties kosten immers geld) moet in de kunsten op absurd korte termijn hard worden ingegrepen zonder de mogelijkheid van het uitrollen van zo'n visie voor de lange termijn. De middelen worden eenvoudigweg gekort. En dat weten we eigenlijk pas zeker op Prinsjesdag – en waar het de gemeentelijke begrotingen betreft soms pas formeel in november. En uiteraard is op 1 januari 2013 alles op orde en leveren we met z'n allen de afgedwongen hogere output.

De kunsten zijn verworden tot een beursgenoteerde firma met de overheid als aandeelhouder, die meer kopers van het product eist, een hogere kwaliteit die desondanks toegankelijker dient te zijn en tegen minder kosten: meer winst voor de aandeelhouder. Eitje in het zakenleven. Gewoon met je productie uitwijken naar het buitenland. Tja, dat gaat natuurlijk niet in onze sector. In Nederland wordt betaald, dus hier moet het werk gedaan worden. Hoewel: met enige regelmaat worden decors tegenwoordig in het buitenland besteld – ook door de gesubsidieerde gezelschappen. Vrije producenten (die gesubsidieerde schouwburgen bespelen) deden dat

allang. En uiteraard zijn er veel Nederlandse makers die, al dan niet naast een gesubsidieerde baan, uitstapjes maken naar het buitenland. Of Nederland helemaal achter zich laten.

Maar hoe zit dat eigenlijk met het buitenland? Liggen de podiumkunsten daar evenzeer onder het vergrootglas? Daar is geen eenduidig antwoord op te geven. Een aantal voorbeelden is wel te schetsen. In België gaat het er minder rigoureuus aan toe dan in Nederland. Daar werd in eerste instantie de kunst zelfs nog wat extra ondersteund. In Duitsland vindt de ondersteuning nog onveranderd fors plaats, door de stad waar het gezelschap huist. Daar moet je dan wel je programmering aan de plaatselijke politici voorleggen. Ook de theaters in Duitsland zijn goed voorzien. Bezoek er een doorsnee theater en verbaas je over de – typisch Duitse – omvangrijke theatertechnische inrichting en de grote hoeveelheid mensen die er werkt. Dat is in Nederland wel anders. In landen die traditioneel te boek staan als een echt theaterland zijn – uitzonderingen daargelaten – de voorzieningen vaak ook nog heel traditioneel. Investerings als structureel beleid zijn daar geen regel.

Ook gaat het vaak om keuzes. In Amerika is bijna geen elektrische trekkenwand te vinden. Zij vinden het werken met touwen fijner, daar zit geen economische afweging achter. Natuurlijk tref je bij bijvoorbeeld Cirque du Soleil technische hoogstandjes aan, maar dat is zeker niet representatief voor de theaters in Noord-Amerika. Wanneer er wel ergens geïnvesteerd wordt, zoals bij het Bolshoi in Moskou dat voor een vermogen verbouwd is, lijken zakelijke belangen en prestige zwaarder

te hebben gewogen dan theatertechnische noodzaak. Wat een berg theatertechnische installaties. Overkill. Er hangt bijvoorbeeld een volledig carillon in de zijbrug, waarvan de grootste klok toch zeker twee meter in doorsnee is. Voor als in de pastorale scènes de kerkklok moet luiden.

Door de economische crisis echter liggen in veel landen de kunstbegrotingen (of het nu om ondersteuning gaat of om een investering) onder vuur. Er wordt conditie gemeten en vervolgens bepaald wat het 'ons' waard is. Zowel voor wat betreft de inhoud als de voorzieningen. In Nederland zijn wij meesters in het economisch met de kunsten omgaan. Dat vindt z'n oorsprong in de wijze waarop gesubsidieerd wordt: door de landelijke én de lokale overheid. Daardoor moeten de gezelschappen verplicht reizen. En dat vraagt om technisch flexibele en kwalitatief hoogwaardige theaters én mensen. Onze theaters zijn vanuit internationaal perspectief gezien daardoor technisch zeer hoogstaand. Onze expertise wordt geëxporteerd. Azië is een markt waar wij onze kennis kunnen verkopen. En waar enorm geïnvesteerd wordt. Kansen dus, om via het buitenland onze theaterexpertise op hoog niveau te houden. Of dat nu door het exporteren van kennis naar Azië is, of via het maken van voorstellingen in Duitsland of Amerika.

Met ons huidige subsidiesysteem zijn we nog zo slecht niet af, hoe kortzichtig het ook is om er rücksichtslos in te snijden. Alles beter dan de situatie in het theater in Egypte, of Cuba. Of zelfs in Belgrado. Daar kun je alleen maar respect hebben voor de mensen die met zulke beperkte mogelijkheden toch zo mooi theater kunnen maken. ◀